

HOSPODAŘENÍ CÍRKEVNÍCH SUBJEKTŮ

Informace z druhé fáze výzkumného projektu *Ekonomika církví a náboženských společností*

TOMÁŠ ROSENMYER, CENTRUM PRO VÝZKUM NEZISKOVÉHO SEKTORU

Před dvěma lety uskutečnilo CVNS malou sondu s cílem získat co možná nejvíce informací o hospodaření církevních subjektů, jejímž výstupem byla publikace "Úvod do ekonomiky církevních organizací". Tato publikace však neobsahovala tolik informací o hospodaření, jako tomu bylo v případě ostatních výzkumných projektů, zejména chyběly údaje o zdrojích příjmů a o majetku církevních subjektů. Proto CVNS pokračovalo ve zmapování hospodaření církevních subjektů a dokončilo jej ve druhé fázi.

Zdroje dat výzkumného projektu

Hlavním zdrojem dat se podobně jako v případě Ekonomiky občanských sdružení stal výběr ze statistického zjišťování neziskových institucí, které každoročně provádí Český statistický úřad. Do výzkumného projektu byly zahrnuty všechny subjekty vzniklé na základě zákona č. 3/2002 Sb., o církvích a náboženských společnostech (právní forma 721 – církevní organizace), a dále školy a školská zařízení zřízená těmito subjekty.¹ Celkem se jednalo o 3 285 jednotek, které byly v roce 2004 aktivní (měly nějaké příjmy nebo výdaje).

Český statistický úřad provádí statistické zjišťování ve dvou mutacích: plošné šetření "velkých" neziskových institucí s počtem 20 a více zaměstnanců a výběrové šetření "malých" neziskových institucí s počtem méně než 20 zaměstnanců. Získané údaje byly tříděny do tří oblastí² a byly zpracovány do závěrečné zprávy za jednotlivé mutace zvlášť. Počet jednotek v jednotlivých souborech a kategoriích nejlépe ilustruje přiložená tabulka.

Tabulka: Počet jednotek ve výběru a počet jednotek celkem podle oblastí činnosti a jednotlivých souborů

Oblast činnosti	Malé církevní subjekty			Velké církevní subjekty		
	Počet jednotek		Podíl (v %)	Počet jednotek		Podíl (v %)
	ve výběru	celkem		ve výběru	celkem	
Vzdělávání	17	26	65,38	50	50	100,00
Náboženství	209	3 030	6,90	95	95	100,00
Ostatní	16	58	27,59	26	26	100,00
Celkem	242	3 114	7,77	171	171	100,00

Rozbor hospodaření podle jednotlivých oblastí činnosti

V následujícím textu uvádím nejzajímavější zjištění o hospodaření církevních subjektů podle jednotlivých oblastí činnosti. Více informací mohou zájemci získat ze závěrečné zprávy výzkumného projektu, která je dostupná na internetové adrese http://www.e-cvns.cz/soubory/Ekonomicke_vysledky_CS_2004.pdf.

¹ S přijetím zákona č. 3/2002 Sb., o církvích a náboženských společnostech, odmítlo Ministerstvo kultury nadále registrovat školy a školská zařízení zřizovaná církvemi a náboženskými společnostmi jako církevní právnické osoby. Po dohodě s Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy byla školským subjektům přiznána právní subjektivita na základě evidence v Rejstříku škol a školských zařízení. Český statistický úřad těmto subjektům přiřadil zcela nové právní formy 611 – Střední škola, 621 – Základní škola, 625 – Školské zařízení a 631 – Předškolní zařízení.

² Církevní školy a školská zařízení byly zařazeny do oblasti "Vzdělávání", církevní organizace pak byly rozčleněny na základě klasifikace OKEČ do zbylých kategorií.

Vzdělávání. Církevní subjekty působící v oblasti vzdělávání téměř nevyužívají pomoci dobrovolných pracovníků. Veškerou práci zastanou placení stálí pracovníci a pracovníci, kteří jsou najímáni na dohody o pracovní činnosti a o provedení práce. Průměrná mzda zaměstnanců v církevních školách a školských zařízeních je nejvyšší mezi všemi církevními subjekty. Mzdy a náklady na sociální a zdravotní pojištění pak tvoří největší položku v rámci výdajů a dosahují 70 % veškerých výdajů těchto subjektů. Mezi příjmy církevních vzdělávacích subjektů dominují přijaté dotace, které v případě velkých jednotek tvoří až 90 % všech příjmů, u malých jednotek jsou důležité také přijaté dary. Naopak, příjmy podléhající podle zákona o daních z příjmů zdanění jsou u těchto subjektů zanedbatelné.

Náboženství. Do kategorie náboženství spadá nejvíce církevních subjektů, a tak se nelze divit, že je zde největší rozvrstvení, co se týče velikosti jednotlivých jednotek: zatímco malé jednotky mají jen málo zaměstnanců, průměrný přepočtený počet pracovníků na plný úvazek u jednoho sta největších jednotek činí 80 zaměstnanců, čímž se tyto církevní subjekty řadí mezi vůbec největší neziskové organizace v České republice. V církevních subjektech spadajících do kategorie náboženství dále působí hojný počet dobrovolných pracovníků. Mezi všemi církevními subjekty je jejich majetek nejvyšší a je tvořen ze čtyř pětín hmotným majetkem. S tím souvisí vysoký podíl ostatních nákladů, které zahrnují odpisování majetku, na celkových nákladech. Z příjmů, které nepodléhají daním z příjmů, jsou nejvýznamnější přijaté dotace podílející se třemi pětinami na celku, u malých jednotek jsou důležité také přijaté dary. Jednotky působící v oblasti náboženství jako jediné z církevních subjektů získávají významnou část příjmů také z příjmů podléhajících zdanění.

Ostatní. V ostatních církevních subjektech vedle pracovníků na hlavní pracovní poměr často zaměstnávají pracovníky na zkrácený pracovní úvazek nebo na "dohody". Malé církevní subjekty vlastní také pozemky, ale podobně jako u předchozích kategorií se jejich majetek skládá především z hmotného majetku. Jejich nejvýznamnější příjmy pramení opět z přijatých dotací a navíc z prodeje služeb. Osobní náklady se na celkových nákladech podílejí třemi pětinami, významné jsou i spotřebované nákupy.